

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Фінансове забезпечення відтворення основних фондів та оцінка ефективності їх використання за матеріалами КП «Благоустрій міста Калинівка» Калинівської міської ради, м. Калинівка, Вінницька обл.

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

КВРФБС.013521.01.21.00

Виконав студент II курсу група ФБСЗс-20-1 _____ Каріна МАТВІЙЧУК
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник старший викладач _____ Тетяна ГОРДЕЄВА
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер _____
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС _____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 2022 р.

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання	7
1.1 Поняття та сутність фінансового забезпечення відтворення основних фондів	7
1.2 Порядок проведення оцінки ефективності використання основних фондів	17
2 Аналітико-практичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання	23
2.1 Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємств України та фінансово-господарської діяльності КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки	23
2.2 Аналіз фінансового забезпечення відтворення основних фондів КП «Благоустрій міста Калинівка» та напрями підвищення ефективності їх використання	34
Висновки	44
Список використаних джерел	47
Додатки	52

Вступ

Головною умовою нормального функціонування та поступового економічного розвитку підприємства відтворення основних засобів підприємства є стабільне фінансове забезпечення [2, с. 16].

На сучасному етапі принципово змінюються всі сфери і напрями діяльності підприємств, їх економічна політика, методи та способи її реалізації під впливом зростання рівня конкурентного зовнішнього економічного оточення, переходу до нових технологічних основ розвитку виробництва.

Пошук доступних джерел фінансового забезпечення, способів та напрямів використання, а також підвищення ефективності їх залучення у виробничу й інвестиційну діяльність є основними завданнями політики фінансового забезпечення відтворення основних засобів [9, с. 27].

Визнані серед вітчизняних і закордонних учених-економістів наукові праці вчених: Л.Костирко, С.О.Зубков, М. Коденська, А.Г.Балдинюк, Р.М.Бугріменко, Т.Косова, О.Непочатенко, А.Поддєрьогін. Ці автори постійно приділяють велику увагу цій темі.

Проте вивчення та узагальнення питання щодо фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємств, а також наукового вирішення проблемних питань залишаються актуальними в умовах сучасних економічних процесів, що постійно розвиваються, ставлять нові завдання.

Всі зазначені обставини є необхідністю дослідження цієї важливої проблеми.

Метою дослідження є визначення основних критеріїв оцінки ефективності фінансового забезпечення процесу відтворення основних засобів підприємства.

Відповідно обраній темі та меті дипломної роботи передбачається виконання наступних завдань:

- розкрити поняття та сутність фінансового забезпечення відтворення основних фондів;

- дослідити оцінку ефективності використання основних фондів;
- провести аналіз сучасного стану фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємств України на макро- та мікроекономічних рівнях за 2019-2021 роки;
- визначити удосконалення підходів до фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємств та напрями підвищення ефективності їх використання.

Об'єкт дослідження – процес фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання.

Предмет дослідження – теоретико-методичні основи процесу реалізації фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано систему загальнонаукових та специфічних методів дослідження. Для теоретичних й методологічних узагальнень використовувались діалектичний та системний аналіз, при аналізі економічної діяльності підприємства – економіко-статистичні методи. Обробка даних здійснювалась з використанням засобів комп'ютерної техніки.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців за проблемою фінансового забезпечення відтворення основних фондів та оцінка ефективності їх використання статистичні данні Державної служби статистики України; звітність та первинна документація КП «Благоустрій міста Калинівка».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Обсяг основного тексту роботи становить 52 сторінки, містить 16 таблиць та 11 рисунків. Список використаних джерел становить 38 од.

1 Теоретико-методичні засади фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання

1.1 Поняття та сутність фінансового забезпечення відтворення основних фондів

Основні засоби – це засоби, які мають певну вартість, ціну, беруть участь у роботі підприємства більше чим один рік з самого початку їх використання, ціна яких вища п'ятисот гривень (ціна придбання). Вони включають, як основні виробничі засоби, так і невиробничі основні засоби [31, с. 52] (рисунок 1.1).

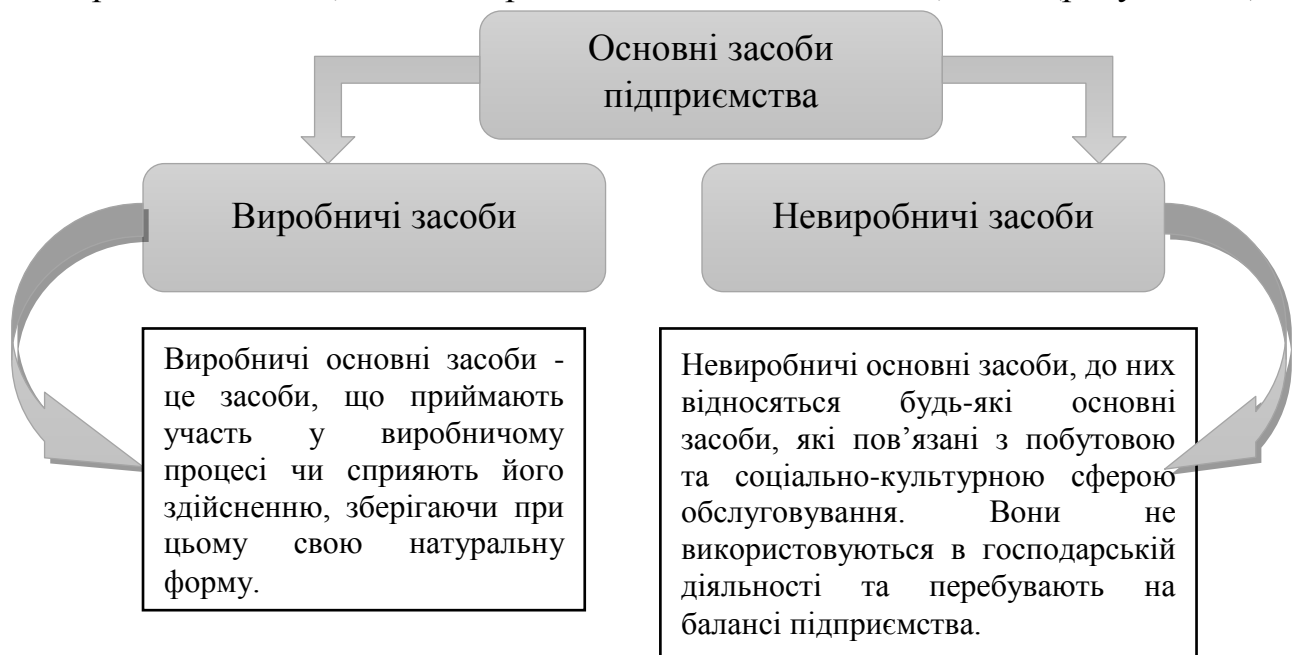


Рисунок 1.1 – Структура основних засобів підприємства

Поняття «основні засоби» в сучасній економічній літературі розглядається багатьма науковцями. Тому, для розкриття сутності поняття «основні засоби» в таблиці 1.1 згруповано основні визначення до його трактування.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «основні засоби»

Автор	Трактування поняття
Й.С. Завадський	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється [18]
С.М. Гречко	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності [13]
Л.К. Сук, П.Л. Сук	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері [36]
Кужельний М.В.	Основні засоби – це сукупність матеріально-суттєвих цінностей, діючих в натуральній формі і протягом як матеріального виробництва, так і не в виробничій сфері [23]
О.В. Коваленко, І.В. Громова	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань [22]
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу [11]
Н.Д. Бабяк	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах з метою отримання економічної вигоди, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань [4]

Виробничі основні засоби – є складовою основних засобів, яка приймає участь тривалий час у процесі виробництва, при цьому залишається у справжній формі, ціна яких переноситься на виробничий продукт без раптових змін, частинами. Поновлення основних виробничих засобів відбувається через капітальні інвестиції [31, с. 54].

До невиробничих основних засобів входять об'єкти побутового та соціально-культурного обслуговування, а також житлові будинки, які перебувають на балансі підприємства та не використовуються у господарській діяльності [30, с. 66].

Невиробничі основні засоби не переносять своєї вартості на вироблений продукт та не беруть участі в процесі виробництва. Їх відтворення відбувається

за рахунок прибутку, що підлягає розпорядженню підприємства. Звернемо увагу на те, що невиробничі основні засоби не мають впливу на об'єм виробництва, але їх збільшення пов'язане з поліпшенням добробуту працівників. В кінці це призводить до покращення результатів діяльності підприємства та зростання продуктивності праці [30, с.66].

Групи основних виробничих засобів, які поділяють з урахуванням специфіки їх виробничого призначення (рисунок 1.2).



Рисунок 1.2 – Структура основних засобів підприємства

Звернемо увагу, що структуру основних виробничих засобів становить поєднання деяких груп та поліпшення цієї структури є підвищення питомої ваги активної їх частини, що сприяє збільшенню грошових нагромаджень підприємства, зростанню виробництва, зниженню собівартості продукції [27, с.21].

Основні засоби поділяють на групи для обчислення амортизаційних відрахувань (рисунок 1.3)

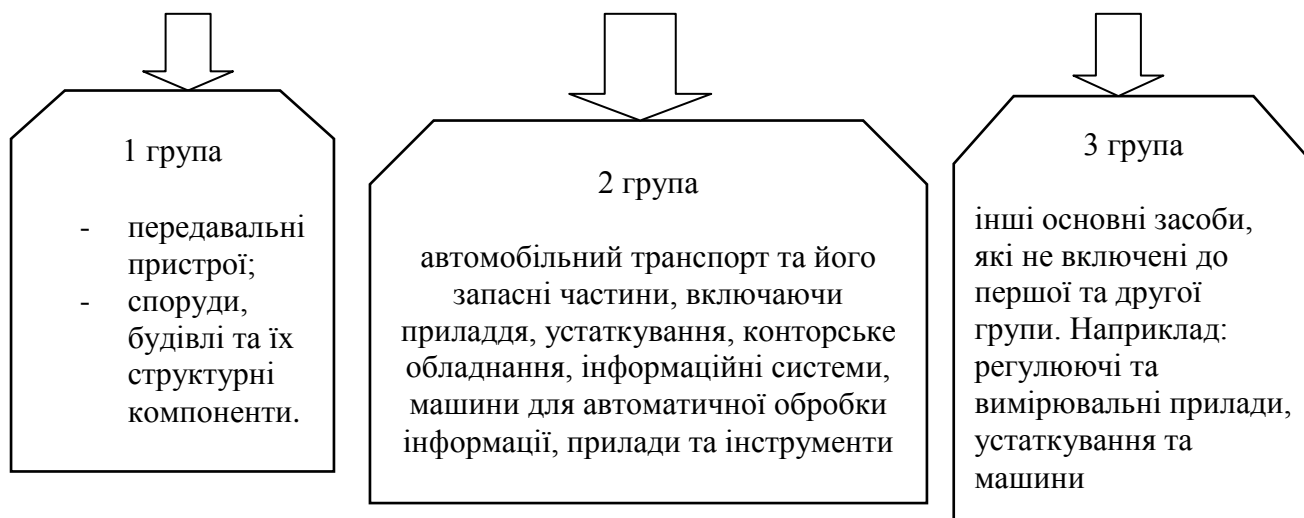


Рисунок 1.3 – Групи основних засобів підприємства (для обчислення амортизаційних відрахувань)

Підприємство зацікавлене в оптимальному підвищенні питомої ваги устаткування, машин, іншими словами активної частини основних засобів, які обслуговують процес виробництва та характеризують виробничі можливості підприємства. Тому, підприємству не байдуже, в яку групу основних виробничих засобів вкладати кошти [27, с. 25].

Будівлі, споруди, інвентар, тобто пасивна частина основних засобів необхідні для забезпечення звичайного функціонування активних елементів основних виробничих засобів.

В різних галузях промисловості структура основних виробничих засобів є різною.

Основні чинники впливу на структуру основних виробничих засобів підприємства: географічні та кліматичні умови розташування підприємства, рівень кооперування та спеціалізації, рівень механізації та автоматизації [25].

Поліпшити структуру основних виробничих засобів можна за рахунок [25]:

- результативного використання виробничих приміщень установленням додаткового устаткування на вільній площі, відновлення та удосконалення устаткування;

- для малоефективного та непотрібного устаткування процес ліквідації.

Процес постійного поновлення основних виробничих засобів є відтворення основних виробничих засобів.

Відокремлюють просте, звужене та розширене відтворення (рисунок 1.4).



Рисунок 1.4 - Форми відтворення основних засобів підприємства

Коли відбувається заміна старого устаткування на аналогічне або заміна окремих зношених частин основних засобів, іншими словами, коли постійно відновлюється попередня виробнича потужність здійснюється просте відтворення основних засобів в тому самому обсязі [1, с. 31].

Придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування або якісне та кількісне збільшення діючих основних засобів - розширене відтворення [2, с. 18].

Основні характерні ознаки процесу відтворення основних виробничих засобів представлено на рисунку 1.5.

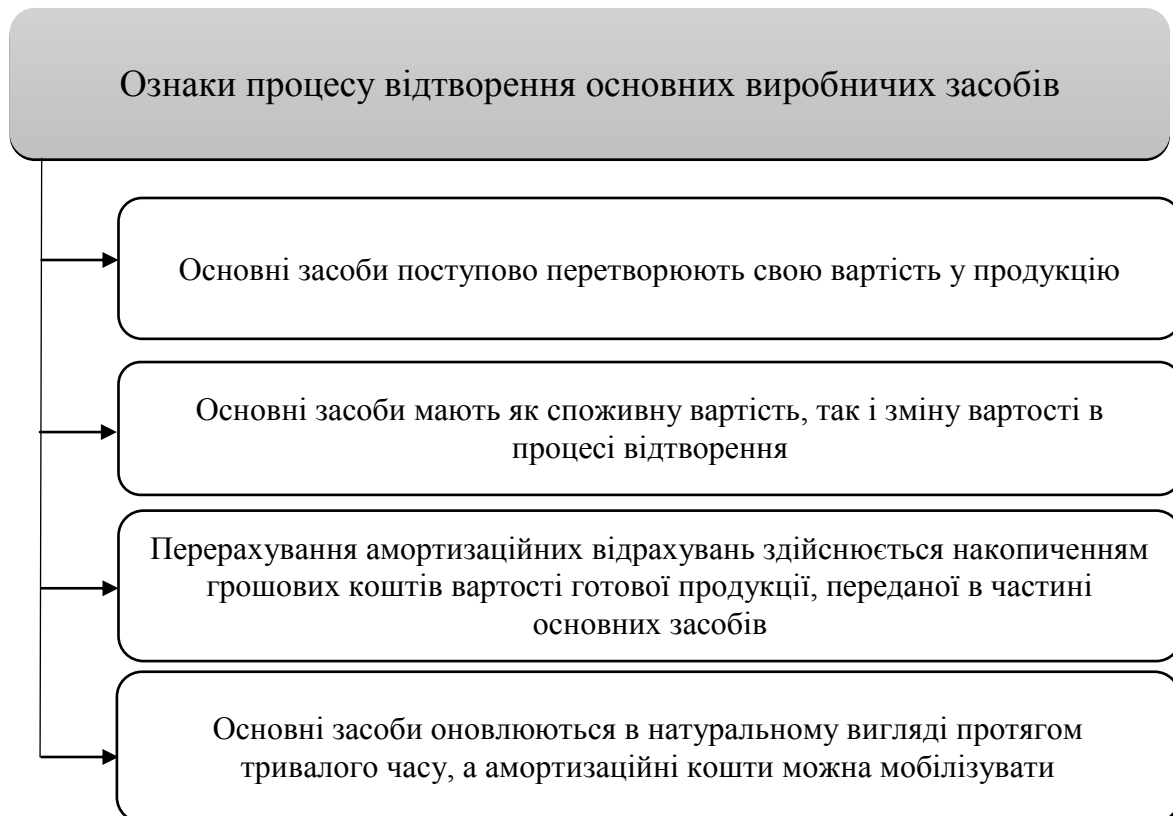


Рисунок 1.5 - Ознаки процесу відтворення основних виробничих засобів

Розглянемо три стадії кругообігу основних виробничих засобів у процесі господарської діяльності підприємства.

Стадія 1. На цій стадії плідно здійснюється застосування основних виробничих засобів та нарахування амортизаційних відрахувань. Також в процесі експлуатації зношуються та нараховується сума зносу, це і є причиною для списання суми амортизаційних відрахувань на витрати після завершення процесу виробництва. Також на 1-ій стадії втрачається споживна вартість засобів праці, яка переноситься на вартість готової продукції та здійснюється ефективно використання основних виробничих засобів й нарахування амортизаційних відрахувань [2, с. 20].

Стадія 2. У цій стадії через нарахування амортизаційних відрахувань відбувається перетворення певних частин основних виробничих засобів, які були в продуктивній формі, на грошові кошти.

Стадія 3. У даній стадії поновлення споживної вартості частини основних виробничих засобів здійснюється в процесі виробництва. Це здійснюється за рахунок нарахованого зносу основних засобів заміною зношених основних виробничих засобів.

Просте відтворення основних виробничих засобів здійснюється у двох формах, зокрема [5, с. 5]:

- замінюються застарілі або зношені основні виробничі засоби;
- капітальний ремонт робочих основних засобів.

Створення основних виробничих засобів у попередніх обсягах та з однаковою якістю відбувається за простого відтворення у кожному наступному циклі. Нарахована сума амортизації є джерелом фінансування заміни зношених основних засобів [5, с.7].

Кількісне і якісне зростання основних виробничих засобів здійснюється за розширеного відтворення кожного наступного циклу. Використання частини створеного додаткового продукту є джерелом фінансування таких змін.

За ринкових відносин конкуренція товаровиробників є ключовою необхідністю оновлення основних виробничих засобів. Саме цей факт з метою нагромадження фінансових ресурсів для наступного вкладання коштів у придбання більш прогресивного устаткування, впровадження нових технологій та іншого поліпшення основних виробничих засобів спонукає підприємства здійснювати прискорене списання основних виробничих засобів [5, с.11].

Отже, проведемо дослідження сутності і складу фінансового забезпечення відтворення основних засобів.

Витрати на створення нових, реконструкцію і технічне переозброєння дієвих основних засобів це капітальні вкладення. Просте та розширене відтворення основних засобів здійснюється внаслідок капітальних вкладень [7, с. 51].

Бюджет капітальних витрат на підприємстві складається для визначення розміру капітальних вкладень. Він включає такі дані (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Дані бюджету капітальних витрат для відтворення основних засобів

№	Дані бюджету капітальних витрат
1	первісна вартість усіх основних засобів на початок планового періоду
2	наявність невикористаних амортизаційних відрахувань на початок планового періоду
3	сума амортизаційних відрахувань, яку буде нараховано протягом планового періоду
4	орієнтовний підрахунок вартості устаткування, яке підлягає заміні або продажу протягом планового періоду
5	орієнтовну суму амортизаційних відрахувань на придбані основні засоби протягом планового періоду
6	вартість основних засобів та сума амортизаційних відрахувань, яка буде в підприємства на кінець планового періоду

Вихідною інформацією розробки бюджету капітальних вкладень є [7, с. 63]:

- бюджетні заявки на придбання устаткування, матеріалів, механізмів, розроблених виконавцями окремих функціональних блоків проекту та виконання окремих видів робіт;
- загальна тактика та стратегія фінансування інвестиційного проекту;
- потік інвестиційних витрат, розробки бізнес-плану проекту;
- фінансовий стан інвесторів проекту, а також прогноз на майбутнє.

У процесі опрацювання розділу «Капітальні витрати» завбачається зробити розрахунки (таблиця 1.3).

Календарний план та бюджет капітальних вкладень розробляється насамперед на наступний рік по кварталах, а в рамках наступного кварталу деталізується по місяцях [8, с.17].

Таблиця 1.3 – Процес розробки розділів бюджету для відтворення основних засобів [8, с. 12]

№	Розрахунки
«Капітальні витрати»	
1	виокремлення із загального обсягу інвестиційних витрат даної частини, яка відноситься до поточного періоду. Це відбувається у тому випадку, коли термін реалізації інвестиційного проекту понад один рік;
2	уточнення розміру інвестиційних витрат поточного року з взяттям до уваги корективів, які можуть вноситись підрядчиком у технологію робіт;
3	конкретизація структури та обсягу капітальних витрат пов'язані із зміною індексу цін після того як відбулось затвердження показників бізнес-плану проекту;
4	уточнення первісного обсягу капітальних витрат з урахуванням резерву фінансових коштів, які передбачались у контракті з підрядчиком на покриття непередбачених витрат. Обсяг цього резерву в процесі розробки бюджету капітальних вкладень має визначитися з урахуванням витрат, які висвітлені в первісній оцінці інвестиційних ризиків.
«Надходження коштів»	
1	уточнення загального обсягу надходження коштів з ціллю збалансування цього показника з показником загального обсягу капітальних витрат, що були відображені в першому розділі бюджету;
2	уточнення структури джерел надходження коштів у разі зміни обсягу капітальних витрат;
3	гарантування узгодження обсягу коштів, які надійшли за окремими періодами формування дохідної частини бюджету з обсягом капітальних витрат, які були передбаченні в окремі періоди згідно з календарним планом здійснення робіт.

Рішення щодо здійснення капітальних вкладень приймаються на підставі бюджету капітальних витрат, при цьому враховують їх структуру.

Структура капітальних вкладень поділяється на відтворювальну та технологічну. Остання з яких відображає співвідношення таких витрат: монтаж устаткування; будівельні роботи; придбання інвентарю, устаткування та інструментів; проектно-дослідні роботи; інші витрати [8, с.42].

Для підвищення ефективності виробництва важливе значення має:

- покращення технологічної структури капітальних вкладень за рахунок збільшення питомої ваги витрат на придбання активної частини основних виробничих засобів.

- вибір найсприятливішої структури джерел фінансування капітальних вкладень за ринкових відносин має важливе значення. Фінансування капітальних вкладень виконується внаслідок залучених та власних коштів [9, с. 25].

Фактори від яких залежить структура джерел фінансування капітальних вкладень підприємства [9, с.27]:

- відсоткова політика комерційних банків;
- рівень управління фінансовими ресурсами підприємства;
- оподаткування доходів підприємства;
- структура активів підприємства;
- стан ринку капіталу;
- темпи зростання реалізації товарної продукції та їхньої стабільності;
- суть стратегічних цільових фінансових рішень підприємства.

Комплексний підхід до вибору джерел фінансування капітальних вкладень є найприйнятнішим для підприємства, для визначення оптимальної структури цих джерел можливий детальний аналіз [9, с. 31]:

- аналіз імовірного обсягу внутрішніх джерел фінансування капітальних вкладень;
- аналіз потенційного обсягу залучення додаткових коштів, пов'язаного із подорожчанням капітальних витрат.

Погіршення фінансового стану підприємства може статися через порушення оптимального співвідношення між залученими і власними джерелами фінансування капітальних вкладень.

Отже, визначити граничний розмір капітальних витрат виходячи з розміру та питомої ваги кожного джерела фінансування, які можна залучити для здійснення капітальних вкладень повинен фінансовий менеджер.

Джерелами фінансування капітальних вкладень можуть бути [15, с. 24]:

- власні фінансові ресурси;
- позичені фінансові ресурси;
- внески членів трудових колективів, кошти отримані від продажу цінних паперів;
- кошти місцевих бюджетів та державного бюджету;
- кошти іноземних інвесторів.

Від стилю здійснення капітальних робіт залежить упорядкованість фінансування капітальних вкладень.

Таким чином, постійне та неперервне оновлення і заміщення основних засобів у зв'язку з їх фізичним і моральним зносом і є процесом відтворення основних засобів. Відповідне фінансове забезпечення, зокрема вибір відповідних джерел фінансування такого процесу необхідне для відтворення основних засобів .

1.2 Порядок проведення оцінки ефективності використання основних фондів

Одним з головних питань, на етапі переходу до ринкових відносин, є питання підвищення ефективності використання основних засобів підприємств. Вирішення цього питання вирішує проблему фінансового стану підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку. Ефективність виробництва продукції на підприємстві залежить від забезпечення його основними виробничими фондами, від ефективності відтворення і використання основних фондів підприємств у часі. Зростання обсягу виробництва продукції є головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних фондів підприємства.

При оцінці ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів ми провели дослідження методичного апарату, та зробили висновок, що більшість методики сконцентровано на визначенні значень стандартних показників ефективності використання, стану та руху основних фондів у динаміці за декілька років [16, с.59]. Серед групи таких показників: фондоддача, фондоємність, фондорентабельність, коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності, коефіцієнт введення та коефіцієнт вибуття (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Показники стану та ефективності використання основних засобів*

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
1. Фондомісткість	$\Phi_k/V_{\text{п}}$	Показує забезпеченість підприємства основних засобів
2. Фондоозброєність	$\Phi_k/Ч$	Висвітлює величину основних засобів на працівника
3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	Φ_3/M	Відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства
4. Коефіцієнт зносу ОЗ	$З_0/\Phi_k$	Вказує ступінь зносу основних засобів
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	$1-K_3$	Висвітлює частину основних засобів придатну до експлуатації
6. Коефіцієнт оновлення ОЗ	$\Phi_{\text{в}}/\Phi_k$	Відображає частку введених основних засобів у загальній їх вартості
7. Коефіцієнт вибуття ОЗ	$\Phi_{\text{у}}/\Phi_k$	Формулює інтенсивність вибуття ОЗ
8. Коефіцієнт приросту основних засобів	$(\Phi_{\text{в}}-\Phi_{\text{у}})/\Phi_k$	Відображає ступінь збільшення основних засобів у звітному періоді проти минулого періоду
9. Фондовіддача	$V_{\text{п}}/\Phi_k$	Формулює ефективність використання ОЗ. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню ОЗ
10. Рентабельність ОЗв	$\Pi_3/\Phi_k * 100\%$	Визначає ступінь використання ОЗ

* де, Φ_k - балансова вартість основних виробничих засобів; $V_{\text{п}}$ - вартість виробленої продукції; Φ_3 - залишкова вартість основних виробничих засобів; M - вартість майна підприємства; $З_0$ - сума зносу основних виробничих засобів; $Ч$ - середньооблікова чисельність працівників; $\Phi_{\text{у}}$ - вартість уведених основних виробничих засобів; $\Phi_{\text{в}}$ - вартість виведених основних виробничих засобів; K_3 - коефіцієнт зносу основних виробничих засобів; Π_3 - загальний прибуток підприємства.

Слід зазначити, що кожна із груп показників визначає зовсім різні процеси: стан, рух та ефективність використання та ці показники розраховуються окремо одне від одного.

Цей спосіб не дає можливості кількісно оцінити вплив перебігу відтворення основних фондів на результативність їх застосування та з'єднати сучасний стан основних фондів із процесами відтворення та використання.

Окремі способи [19] мають узагалі невірну будову, оскільки в мультиплікативних моделях використовують різні дані. Це спричиняє до неправильного тлумачення впливу чинників на можливий показник.

Методика, яка спрямована на визначення ефективності виробництва та оцінку виробничого потенціалу у моделі другого рівня, запропонована професором П.В. Осиповим ми можемо використати для оцінки ефективності використання основних фондів підприємств [19, с.122].

Головним показником у цій моделі є витрати на одиницю виробленої продукції. Цей показник визначається 3 компонентами: матеріалоємністю, праце місткістю, фондоємністю.

Головним недоліком цієї моделі є те, що в ній відсутні показники, які показують справжній стан основних фондів (коефіцієнт зношення) та їх процеси відтворення.

Взявши до уваги всі недоліки існуючих методичних підходів до оцінки ефективності використання та відтворення основних фондів, спробуємо розробити модель та методику оцінки впливу ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів.

Джерелом моделі є методика оцінки, аналізу та виміру економічної ефективності виробництва П.В. Осипова [19]. Запропоновано як результуючий показник ефективності використання та відтворення основних фондів використовувати показник фондоємності, розрахований як відношення суми річних амортизаційних відрахувань до обсягу виготовленої продукції у вартісному виявленні.

У разі підвищення ефективності споживання основних фондів підприємства у динаміці показник повинен знижуватися. Розроблено модель оцінки ефективності використання та відтворення основних фондів підприємств (формула 1.1, 1.2):

$$\Phi\epsilon = \frac{AO_p}{TP} = \frac{AO_p}{OF} * \frac{AO}{OF} * \frac{OF}{OF_{BB}} * \frac{OF_{BB}}{BP} * \frac{BP}{OP} * \frac{OP}{TP} \quad (1.1)$$

$$\Phi\epsilon = C_{AO} * K_{3H} * \frac{1}{K_{BB}} * B_{\text{ПОТ}} * \frac{1}{K_{BP}} * \frac{1}{C} \quad (1.2)$$

де $\Phi\epsilon$ – фондоємність продукції; AO_p – річні амортизаційні відрахування; TP – обсяг виробленої продукції у вартісному вираженні; AO – накопичені амортизаційні відрахування; $O\Phi$ – середньорічна вартість основних фондів підприємства; $O\Phi BB$ – вартість основних фондів на кінець року з урахуванням уведення; BP – виробнича потужність підприємства; OP – випуск продукції в натуральному вираженні; CAO – структура амортизаційних відрахувань; $K3H$ – коефіцієнт зношення; KBB – коефіцієнт оновлення основних фондів; $B\text{пот}$ – вартість одиниці потужності основних фондів; KBB – коефіцієнт використання виробничої потужності; Π – ціна одиниці продукції.

Вся інформація про показники моделі, формули їх визначення та значення для оцінки процесів, наведено у таблиці 1.5.

У моделі повинні бути присутні показники, які враховують процеси: використання та відтворення основних фондів, оскільки на ефективність використання основних фондів впливають як процеси, безпосередньо пов'язані з навантаженням виробничої потужності, іншими словами використанням основних фондів, так і процеси по відтворенню основних фондів. Основним недоліком більшості моделей є те, що цей момент не врахований та який нейтралізується у запропонованій моделі [21, с. 54].

Стан зношення основних фондів і стан оновлення основних фондів, ступінь завантаження виробничої потужності та ціна продукції підприємства є чинниками, що впливають на ефективність використання основних фондів.

Коефіцієнтами придатності та зношення основних фондів визначає стан основних фондів.

Таблиця 1.5 - Визначення їх формули та значення для оцінки процесів оцінки ефективності використання та відтворення основних фондів підприємств

Показник / Формула	Як визначається	Що характеризує / Значення, яке приймає
1	2	3
Фондоємність $\Phi\epsilon = \frac{AO_p}{TP}$	Відношення амортизації до обсягу виробленої продукції у діючих цінах без ПДВ	Зворотній показник ефективності використання основних фондів підприємства; характеризує суму амортизації, яка припадає на 1 грн. виробленої продукції. В динаміці має знижуватися

Кінець таблиці 1.5

1	2	3
1. Структура амортизаційних відрахувань $C_{AO} = \frac{AO_P}{AO}$	Відношення річних амортизаційних відрахувань до накопиченої амортизації	Показує річну ступінь зношення основних фондів у загальному зношенні фондів. Зниження показника позитивно характеризує процес оновлення основних фондів та призводить до зниження фондоємності
2. Коефіцієнт зношення основних фондів $K_{3H} = \frac{AO}{OF}$	Відношення накопиченої амортизації до середньорічної вартості основних фондів	Відображає реальний технічний стан основних фондів підприємства (ступінь зношення). Зниження показника свідчить про поліпшення стану основних фондів та призводить до зниження фондоємності
3. Коефіцієнт оновлення основних фондів $K_{BB} = \frac{OF_{BB}}{OF}$	Відношення вартості основних фондів на кінець року до середньорічної вартості основних фондів	Відображає процес оновлення (введення та вибуття основних фондів). Значення може бути меншим або дорівнювати 1,0 – оновлення не відбувається, може перевищувати 1,0 – спостерігається оновлення основних фондів
4. Вартість одиниці потужності $B_{пот} = \frac{OF_{BB}}{ВП}$	Відношення вартості основних фондів на кінець року до середньорічної потужності підприємства	Відображає процес упровадження найкращих досягнень НТП, які призводять до зниження вартості одиниці потужності. Приймає найменше значення на тих підприємствах, де впроваджуються найсучасніші досягнення НТП. У динаміці має знижуватися, що призводить до зниження фондоємності
5. Коефіцієнт використання виробничої потужності $K_{ви} = \frac{ОП}{ВП}$	Відношення обсягу виробленої продукції до середньорічної потужності підприємства	Відображає стан завантаження потужності підприємства Має наближатися до 1,0. Підвищення коефіцієнту в динаміці призводить до зниження фондоємності
6. Середньооптова ціна одиниці продукції $Ц = \frac{ТП}{ОП}$	Відношення обсягу виробленої продукції у діючих цінах підприємства без ПДВ до обсягу виробництва у натуральному вираженні	Відображає реакцію ринку на продукцію підприємства, її конкурентоспроможність. Підвищення показника (за загальних рівних умов) свідчить про підвищення попиту на продукцію підприємства

Результат даної моделі показує те, що кожен із запропонованих показників у разі зниження призводить до зниження фондоємності, тобто до підвищення фондовіддачі основних фондів підприємства. Використання кожного окремого показника має економічну обґрунтованість [26, с. 45].

Отже, у моделі наведено показники, які відображають процеси як відтворення, так і використання основних фондів, ні один з яких не дублює вказані процеси.

У такий спосіб, розкривши важливість показників за два періоди та більше можливе здійснення факторного аналізу впливу часткових показників на результуючий показник.

2 Аналітико-практичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та оцінки ефективності їх використання

2.1 Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємств України та фінансово-господарської діяльності КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

У підприємств, в сучасних умовах господарювання, існує гостра потреба в оновленні основних засобів, які є однією з головних складових покращення якості виробленої продукції. Головна проблема сьогодення – фінансові джерела капітальних інвестицій для постійного відновлення основних засобів, що є необхідне для всіх підприємств [26, с.48].

Головною метою процесу відтворення основних засобів, а саме процесу постійного їх оновлення через придбання нових, реконструкцію, технічне переозброєння, модернізацію та капітальний ремонт вже діючих – відшкодування вартості спрацьованих основних засобів, збільшення виробничої потужності, забезпечення основними засобами підприємства відповідно до виробничої програми та підтримання їх в робочому стані.

В ході свого розвитку та функціонування підприємство має два напрямки інноваційного відтворення своїх основних виробничих засобів [24].

Перший напрямок складається із застосування інноваційних технічних опрацювань, що застосовувались у виробництво машинобудівними підприємствами і були запропоновані до реалізації. Особливості згаданого варіанту полягають в перспективності дати оцінку діючій техніці без додаткових затрат на її замовлення. Цей варіант як правило використовують підприємці, діяльність яких зумовлена на процесному підході до відтворення засобів виробництва, тобто застарілу техніку змінюють на нову, ліпшою за загальними параметрами.

У підґрунтя своєї діяльності передові підприємства закладають еволюційний підхід до відтворення основних виробничих засобів (розроблення, впровадження та використання нових поколінь техніки, принципово нових прогресивних видів обладнання). За рахунок цього підприємство приймає участь у сформуванні й активному управлінні процесом створення нових видів техніки, устаткування та обладнання, даний варіант є стратегічно виправданим у порівнянні з першим, але він є більш ризикованим, тому що потребує значних інвестицій та не гарантує очікуваних результатів [20].

Через ситуацію, що склалася в Україні, можна запевняти, що велика частина техніки, обладнання та споруд підприємств зношена фізично й застаріла морально, тому через це потребує заміни.

З офіційних джерел відомо, що на 2021 рік більше 50% основних засобів усіх підприємств країни є застарілими. Найбільш активна частина основних фондів на промислових підприємствах, змінюється у межах від 7-8% та 3-4% їх загального об'єму, а коефіцієнт економічного спрацювання досягає 65%-75% їх загальної вартості. Третина технічно застарілих та фізично спрацьованих одиниць техніки, що знаходиться в парку працюючого виробничого устаткування, призводить до великих виробничих втрат [14].

Через застосування морально застарілого обладнання, підприємства неодноразово змушені користуватись морально застарілою технологією, яка закладена під час створення цієї техніки. Завдяки тому, що в державі висока вартість банківських кредитів, нерозвинутий ринок капіталу та нездатність виділяти необхідні кошти для капіталовкладень, підприємства здебільшого максимально використовують можливості самофінансування .

Завдяки цьому, в системі підприємництва поширеною та розвиненою практикою є інноваційна діяльність в якій велике значення відіграють витрати підприємств (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 - Капітальні інвестиції за видами активів українських підприємств у 2019-2021 рр. (млн. грн.) [14]

	Роки			Відхилення (+/-)		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Усього	578726,4	623978,9	508217,0	+45252,5	-115762	-70509,4
інвестиції в матеріальні активи	542335,1	600568,1	483324,0	+58233	-117244	-59011,1
будівлі житлові	57395,9	58014,9	34885,7	+619	+23129,2	-22510,2
будівлі нежитлові	88846,1	100468,0	78920,1	+11621,9	-21547,9	-9926
інженерні споруди	111314,8	149153,5	127995,4	+37838,7	-21158,1	+16680,6
машини, обладнання та інвентар	187650,4	198455,3	161636,6	+10804,9	-36818,7	-26013,8
транспортні засоби	73926,2	65870,8	50074,6	-8055,4	-15796,2	-23851,6
земля	1673,1	2230,0	2298,5	+556,9	+68,5	+625,4
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	4528,3	5999,8	5247,4	+1471,5	-752,4	+719,1
інші матеріальні активи	17000,3	20375,8	22265,7	+3375,5	+1889,9	+5265,4
інвестиції в нематеріальні активи	36391,3	23410,8	24893,0	-12980,5	+1482,2	-11498,3
з них						
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права (уключаючи розважальні програми й оригінали літературних і художніх творів), патенти, ліцензії, концесії тощо ²	24381,6	8389,5	8389,1	-15992,1	-0,4	-15992,5
програмне забезпечення та бази даних	9476,4	10215,3	12411,1	+738,9	+2195,8	+2934,7

Зробивши аналіз, бачимо, що найменший обсяг витрат на фінансування інноваційної діяльності був у 2021 році – 508217,0 млн грн, а найбільший у 2020 році – 623978,9 млн грн. Загальні витрати на інноваційну діяльність підприємств з 2020 року стрімко зменшуються. За минулі 3 роки значення таких витрат знизилось на 70509,4 млн грн. У 2020 році порівняно з 2019 роком, їх обсяг збільшився на 45252,5 млн грн.

Зауважимо, що одною з проблем в нинішніх умовах є застосування залучених коштів. У зв'язку з економічною кризою, банки надають

підприємствам лише короткострокові кредити під високі відсотки, внаслідок яких не можливо забезпечити фінансування виробничих потреб [6, с. 33].

Отож, в Україні зустрічається ряд проблем, які потребують швидкого вирішення:

- недостатня кількість державних програм підтримки підприємництва та стимулюючої системи оподаткування;
- недостатність науково-методологічної бази формування інноваційної системи;
- відсутність належного та достатнього фінансування інноваційної діяльності з боку держави;
- проблематичне використання фондів цільового призначення та залучених коштів підприємств;
- відсутність комплексності, яка б здійснювалась державними заходами щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки.

КП «Благоустрій міста Калинівка» створене на комунальній власності місцевої територіальної громади, має свій розрахунковий рахунок та статутний фонд. Підприємство підпорядковується Калинівській міській раді.

Метою діяльності підприємства є:

- організація забезпечення належного рівня та якості робіт (послуг) з благоустрою населених пунктів Калинівської міської територіальної громади надання послуг комерційного характеру;
- виконання вимог законодавства України у сфері поводження з відходами, правил благоустрою і утримання населених пунктів на території Калинівської міської територіальної громади в належному стані у частині поводження з відходами;
- проведення санітарно-гігієнічного стану населених пунктів на території Калинівської міської територіальної громади до належного рівня шляхом проведення заходів з санітарної очистки території, інформаційно-роз'яснювальної роботи з населенням стосовно виконання ними зобов'язань щодо дотримання санітарних норм і правил, належного утримання об'єктів благоустрою.

Апарат управління КП «Благоустрій міста Калинівка» (рисунок 2.1).

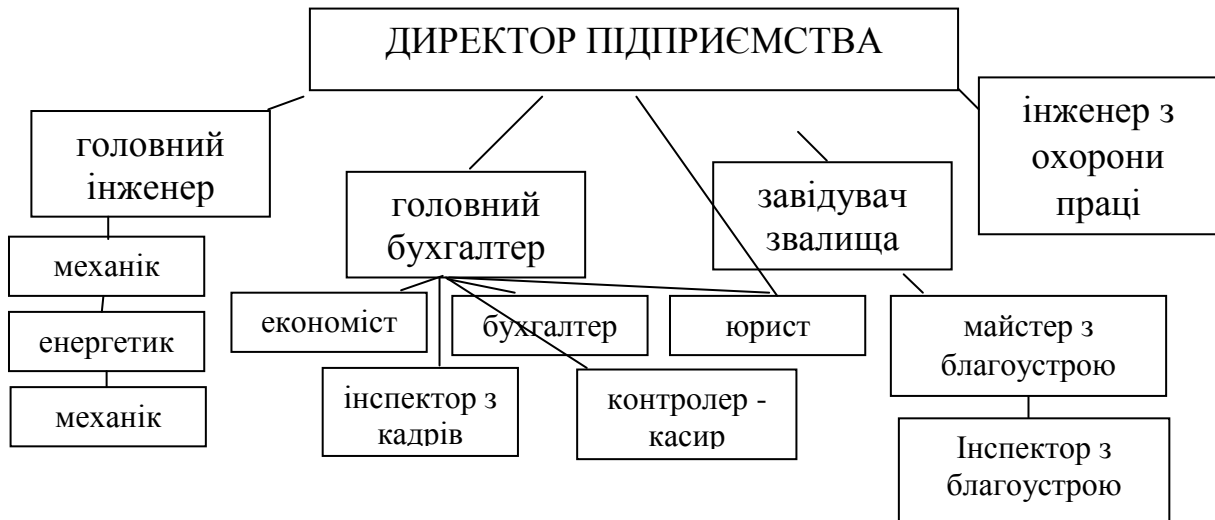


Рисунок 2.1 - Апарат управління КП «Благоустрій міста Калинівка»

Основним завданням КП «Благоустрій міста Калинівка» є забезпечення послугами підприємств, домогосподарств міста та населення. До зовнішніх контрагентів підприємства відносяться (рисунок 2.2):



Рисунок 2.2 - Зовнішні контрагенти КП «Благоустрій міста Калинівка»

Внутрішнім контрагентом є полігон твердих побутових відходів. Він розташований за межами міста поблизу автодороги «Стара Гута – Калинівка –

Турбів», площа полігону 1,97 га. На полігоні знаходиться мобільна сортувальна лінія твердих побутових відходів. (Додаток А).

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз [3, с. 69] показників основних форм фінансової (бюджетної) звітності комунального підприємства «Благоустрій міста Калинівка» (Додаток Б). Горизонтальний аналіз складається з однієї чи декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні балансові дані доповнюються відносними темпами зростання (зниження). Ціллю вертикального аналізу є розрахунок питомої ваги окремих статей у підсумку балансу й оцінці його змін. В наслідок вертикального аналізу можна робити міжгосподарські порівняння підприємств, а відносні показники згладжують негативний вплив інфляційних процесів [3, с. 72]

Таблиця 2.2 – Стан та динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	383,7	595,3	696,9	+211,6	+101,6	+55,2	+17,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	7 576,3	8 580,8	13230,3	+1004,5	+4649,5	+13,3	+54,2
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	-7192,6	-7985,5	-12 533,4	-792,9	-4547,9	+11,0	+56,9
Інші операційні доходи, тис. грн	7601,7	9515,1	15283,3	+1913,4	+5768,2	+25,2	+60,6
Інші операційні витрати, тис. грн	-2170,4	-3572,4	-5032,0	-1402	-1459,6	+64,6	+40,9
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	-20,3	-231,6	-164,5	-211,3	+67,1	+1040,8	-28,9
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-20,3	-231,6	-164,5	-211,3	+67,1	+104,9	-28,9
Всього активів, тис. грн	17933,1	20885,2	22213,7	+2952,1	+1328,5	+16,5	+6,4
Власний капітал, тис. грн	17822,6	20738,2	21879	+2915,6	+1140,8	+16,4	+5,5

Кінець таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Залучений капітал, тис. грн	110,5	147,0	334,7	+36,5	+187,7	+33,0	+127,7
Необоротні активи, тис. грн	17 663,7	20 684,6	21 884,2	+3020,9	+1199,6	+17,1	+5,8
Частка необоротні активи у структурі активів, %	98,5	99,03	98,52	+0,8	-0,5	+0,54	-0,5
Оборотні активи, тис. грн	269,4	200,6	329,5	-68,8	+128,9	-25,8	+64,3
Частка оборотні активи у структурі активів, %	1,5	0,97	1,48	-0,53	+0,51	-35,3	+52,57

Аналізуючи таблицю 2.2 бачимо абсолютне зростання чистого доходу від реалізації, в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 211,6 тис. грн, що відповідно становить 55,15%. В 2021 році порівняно з 2020 роком становить 101,6 тис. грн, що відповідно становить 17,07%. Це є позитивним моментом діяльності підприємства .

Собівартість реалізованої продукції в 2020 році порівнюючи з 2019 роком збільшилась на 1004,5 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком на 4649,5 тис. грн, що є негативним моментом роботи підприємства, що відобразився на його фінансовому результаті, а саме підприємство отримало валовий збиток. В результаті підприємство отримало збиткові фінансові результати. Таким чином, це пояснюється тим, що комунальне підприємство «Благоустрій міста Калинівка» належить до неприбуткового виду діяльності та має залежність від дотацій з міського бюджету.

Проведемо аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу КП «Благоустрій міста Калинівка» (таблиця 2.3).

Аналізуючи показники таблиці 5.2 спостерігається зростання додаткового капіталу, так у 2020 рік порівняно з 2019 роком додатковий капітал підприємства збільшився 3147,2 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком на 1305,3 тис. грн, що відповідно становить 18,54% та 6,49%.

Так, як підприємство є неприбуткове та до фінансується з місцевого бюджету, та цих коштів не вистачає на покриття витрат пов'язаних з господарською діяльністю підприємства, тому має місце непокритий збиток.

Таблиця 2.3 - Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу комунального підприємства «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Роки						Абсолютне відхилення			
	2019		2020		2021		складових ВК, тис. грн		частки, %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2020/201 9	2021/202 0	2020/201 9	2021/202 0
Зареєстрований (пайовий) капітал	1287,2	7,2	1287,2	6,2	1287,2	5,9	0	0	-1	-0,3
Додатковий капітал	16 978,6	95,2	20 125,8	97,0	21 431,1	97,9	+3147,2	+1305,3	+18,54	+6,49
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-443,2	2,49	-674,8	3,25	-839,3	3,84	-231,6	-164,5	+52,26	+24,38
Власний капітал- всього	17822,6	100	20738,2	100	21879,0	100	+2915,6	+1140,8	+16,37	+5,50

Структура та динаміка власного капіталу комунального підприємства «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки представлено на рисунку 2.3.

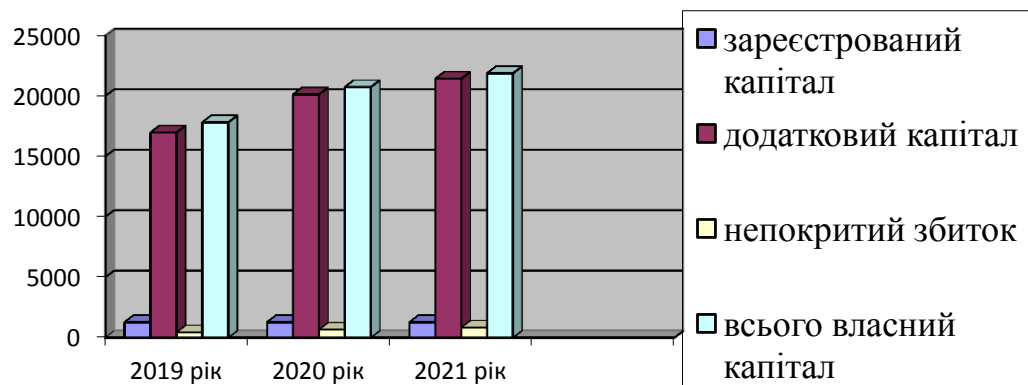


Рисунок 2.3 - Структура та динаміка власного капіталу КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Проведемо аналіз ефективності формування та використання власного капіталу [10] комунального підприємства «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 - Аналіз показників ефективності формування та використання власного капіталу КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+,-)			
		2019	2020	2021	Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
					2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт фінансової незалежності	понад 0,5	0,99	0,99	0,98	0	-0,01	0	-1,01
Коефіцієнт фінансової залежності	менше 0,5	0,01	0,01	0,02	0	+0,01	0	+100
Коефіцієнт фінансової стабільності	понад 1	162,29	142,08	66,37	-20,21	-75,71	-12,45	-53,29
Коефіцієнт фінансового ризику	менше 1	0,01	0,01	0,02	0	+0,01	0	+100
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	0,02	0,03	0,03	0,01	0	+50	0

Отже, аналізуючи показники ефективності формування та використання власного капіталу визначаємо коефіцієнт фінансової незалежності, який становить 0,99, що робить підприємство майже незалежним, а коефіцієнт фінансової залежності становить 0,01-0,02. Коефіцієнт фінансового ризику становить 0,01-0,02, що також є позитивним для підприємства.

Далі проведемо аналіз величини та динаміка фінансових результатів та витрат [10] КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз величини та динаміки фінансових результатів та витрат комунального підприємства «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн	383,7	595,3	696,9	+211,6	+101,6	+55,15	+17,07
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн	7576,3	8580,8	13230,3	+1004,5	+4649,5	+13,26	+54,18

Кінець таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші операційні доходи тис. грн	7601,7	9515,1	15283,3	+1913,4	+5768,2	+25,17	+60,62
Інші операційні витрати тис. грн	-2170,4	-3572,4	-5032,0	-1402	-1459,6	+64,60	+40,26
Інші доходи тис. грн	1741,0	1811,2	2117,6	+70,2	+306,4	+4,03	+16,92
Фінансовий результат до оподаткування:							
прибуток тис. грн							
збиток тис. грн	20,3	231,6	164,5	+211,3	-67,1	+1040,89	-128,97
Витрати (дохід) з податку на прибуток тис. грн	-	-	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат:							
прибуток тис. грн							
збиток тис. грн	20,3	231,6	164,5	+211,3	-67,1	+1040,89	-128,97

Аналізуючи таблицю 2.5 спостерігається абсолютне зростання чистого доходу від реалізації, в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 211,6 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком 101,6 тис. грн, що відповідно становить 55,15% та 17,07%, це є позитивним моментом діяльності підприємства.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 1004,5 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2019 роком становить 4649,5 тис. грн, що відповідно становить 13,26% та 54,18%, це є негативним моментом роботи підприємства.

Інші операційні доходи в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 1913,4 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком становить 5768,2 тис. грн, що відповідно становить 25,17% та 60,62%, це є позитивним моментом діяльності підприємства.

Інші операційні доходи – це в першу чергу фінансування з бюджету міської ради на виконання робіт з благоустрою місту. Кошти зараховуються на бюджетний рахунок в управлінні казначейської служби України. Кошти перераховуються на придбання матеріалів, на заробітну плату, на надання послуг та виконання робіт.

Інші операційні витрати в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 1402 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком становить 1459,6 тис. грн, що відповідно становить 64,60% та 40,26%, це є негативним моментом діяльності підприємства.

Інші доходи в 2020 році порівняно з 2019 роком становить 70,2 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2019 роком становить 306,4 тис. грн, що відповідно становить 4,03% та 16,92%, це є позитивним моментом діяльності підприємства.

Отже, КП «Благоустрій міста Калинівка» протягом аналізованого періоду є збитковим, хоча і дофінансовується з місцевого бюджету. Про це свідчить показник чистого фінансового результату підприємства, так в 2019 році підприємство мало збиток у розмірі 20,3 тис. грн, у 2020 році зріс до 231,0 тис. грн, у 2021 році мав тенденцію до зменшення та становив 164,5 тис. грн.

Таким чином, на сьогодні для КП «Благоустрій міста Калинівка» характерна збитковість, залежність від дотацій з міського бюджету, високий рівень фізичної та моральної зношеності основних фондів, неефективне використання власних фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, недосконалі нормативно-правова база та тарифна політика, нестача фінансових ресурсів для капіталовкладень тощо.

Для покращення якості комунальних послуг, збільшення рентабельності та прибутковості КП «Благоустрій міста Калинівка» необхідний пошук шляхів підвищення ефективності діяльності.

2.2 Аналіз фінансового забезпечення відтворення основних фондів КП «Благоустрій міста Калинівка» та напрями підвищення ефективності їх використання

Основні фонди - це складова одиниця засобів виробництва, яка приймає участь у процесі виробництва певний період часу, при цьому вона зберігає властивості та матеріальну форму, також у вигляді амортизаційних відрахувань переносять свою вартість на готову продукцію частинами [12].

Основні фонди поділяються на виробничі та невиробничі (рисунок 2.4). Виробничі фонди (основні засоби) – це сукупність засобів та предмету праці, які багаторазово приймає участь у виробничій діяльності, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, а їхня вартість переноситься частинами на виготовлену продукцію (роботу), що виробляється по мірі їх зносу. Також вони поділяються на активну та пасивну частини.

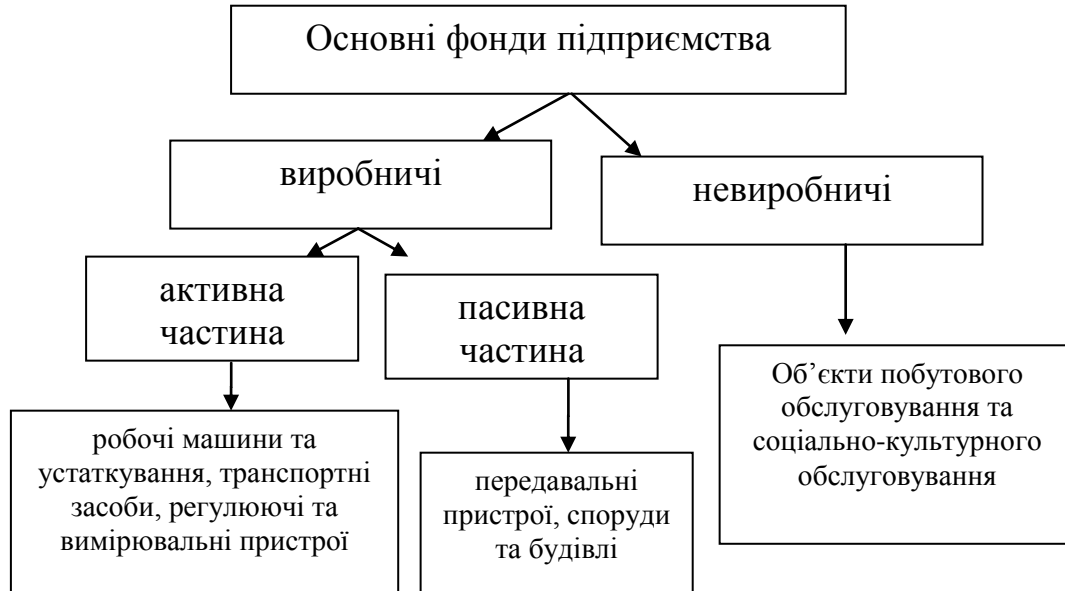


Рисунок 2.4 – Структура основних фондів підприємства

До активної відносяться робочі машини та устаткування, транспортні засоби, вимірювальні та регулюючі прилади, обчислювальна техніка й лабораторне устаткування. До пасивної відносяться будівлі, споруди, господарський інвентар.

Невиробничі фонди – не приймають участі в процесі виробництва та не переносять своєї вартості на виготовлений продукт. Сюди відносять житлові будинки та інші об’єкти соціально-культурного й побутового обслуговування, які знаходяться на балансі підприємства [28, с. 91].

Таблиця 2.6 – Аналіз основних фондів підприємства КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відхилення					
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %			
				2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020		
Основні засоби:									
первісна вартість	23048,3	27860,1	30410,3	+4811,8	+2550,2	+20,88	+9,15		
знос	5540,9	7297,0	8647,6	+1756,1	+1350,6	+31,69	+18,51		
залишкова вартість	17507,4	20563,1	21762,7	+3055,7	+1199,6	+17,45	+5,83		

Аналізуючи таблицю 2.6 бачимо, що первісна вартість за три роки зростає. В 2020 році порівняно з 2019 роком становить 4811,8 тис. грн, а в 2021 році порівняно з 2020 роком становить 2550,2 тис. грн, що відповідно становить 20,88% та 9,15%. Основні засоби протягом трьох років не списувались, всі вони в експлуатації, що є позитивним моментом для підприємства.

Проведемо аналіз структури основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Аналіз структури основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення					
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	складових ОЗ, тис. грн		частки, %			
							2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Будівлі та споруди	6561,1	28,5	10338,6	37,1	10667,9	35,08	+3777,5	+329,3	+8,6	-2,02		
Транспортні засоби	3434,9	14,9	3459,9	12,4	6069,8	19,96	+25	+2609,9	-2,5	+7,56		

Кінець таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Машини та обладнання	4446,1	19,3	4507,4	16,2	4701,2	15,46	+61,3	+193,8	-3,1	-0,74
Об'єкти зовнішнього благоустрою	7208,5	31,3	8165,3	29,3	7279,1	23,94	+956,8	-886,2	-2	-5,36
Багаторічні насадження	107,1	0,5	107,1	0,4	107,1	0,35	0	0	-0,1	-0,05
Малоцінні необоротні активи	1290,6	5,6	1281,8	4,6	1585,2	5,21	-8,8	+303,4	-1	+0,61
Всього	23048,4	100	27860,2	100	30410,4	100	+4811,8	+2550,2	+20,88	+9,1

Отже, аналізуючи структуру основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки, бачимо що у 2019 році основну частку займають об'єкти зовнішнього благоустрою, та становлять 31,28%.

Протягом аналізованого періоду цей показник поступово зменшується, та у 2021 році він становить вже 23,94 %. А показник будівлі і споруди навпаки, має тенденцію до зростання, а саме в 2019 році становив 28.47% від загального обсягу основних засобів підприємства, та у 2021 році цей показник займає вже найбільшу частку і становить 35.8 %.

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Будівлі та споруди, тис. грн	6561,12	10338,64	10667,94	+3777,5	+329,3	+57,6	+3,2
Транспортні засоби, тис. грн	3434,96	3459,96	6069,80	+25,0	+2609,8	+0,7	+75,4
Машини та обладнання, тис. грн	4446,11	4507,41	4701,19	+61,3	+193,7	+1,4	+4,3

Кінець таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Об'єкти зовнішнього благоустрою, тис. грн	7208,46	8165,27	7279,13	+956,8	-886,1	+13,3	-10,9
Багаторічні насадження	107,10	107,10	107,10	0	0	0	0
Малоцінні необоротні активи, тис. грн	1290,61	1281,78	1585,24	-8,8	+303,5	-0,7	+23,7
Всього, тис. грн	23048,36	27860,16	30410,4	+4811,8	+2550,2	+20,9	+9,2

Динаміку основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки представлено на рисунку 2.5.

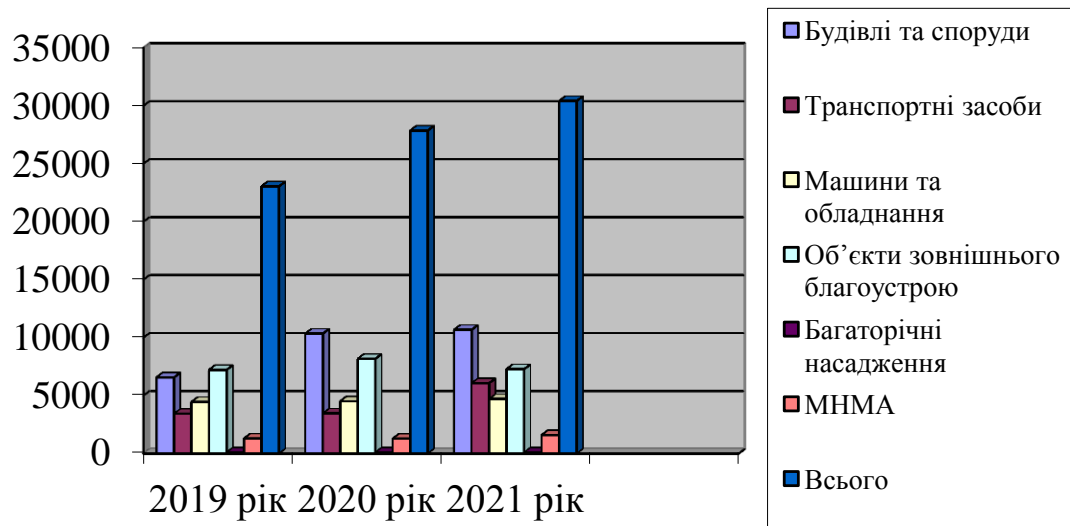


Рисунок 2.5 - Аналіз динаміки основних засобів КП «Благоустрій міста Калинівка» за 2019-2021 роки

Аналізуючи показники будівлі та споруди, бачимо, що в 2020 році порівняно з 2019 роком основні засоби збільшилися на 57,57%, а в 2021 році порівняно з 2020 роком на 3,19%; транспортні засоби в 2020 році порівняно з 2019 роком збільшилися на 0,73%, а в 2021 році порівняно з 2020 роком на 75,43%; машини та обладнання в 2020 році порівняно з 2019 роком збільшилися на 1,38%, а в 2021 році порівняно з 2020 роком на 4,30%, це є позитивним

моментом для підприємства, тому що з більшим обсягом основних засобів покращиться робота.

Об'єкти зовнішнього благоустрою в 2020 році порівняно з 2019 роком збільшилися на 13,27%, а в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилися на 10,85%, тому що підприємство безоплатно передало міській раді дороги.

Поліпшити структуру основних виробничих засобів можна за рахунок [17, с. 89]:

- ефективного використання виробничих приміщень установленням додаткового устаткування на вільній площі, відновлення та удосконалення устаткування;

- ліквідації малоефективного та зайвого устаткування.

Відтворення основних виробничих засобів - це процес безперервного їх поновлення. Відтворення основних засобів постає процесом постійного та неперервного оновлення, заміна основних засобів з приводу їх морального та фізичного зносу. Для поновлення основних засобів необхідне відповідне фінансове забезпечення, зокрема вибір відповідних джерел фінансування такого процесу [29, с. 173].

КП «Благоустрій міста Калинівка» має цільове фінансування, яке надає міська рада. За рахунок коштів цільового фінансування підприємство закуповує основні засоби (таблиця 2.9).

Цільове фінансування - це кошти, які підприємство отримує на чітко визначену мету. Використання не за призначенням тягне за собою повернення коштів цільового фінансування, а також заходів відповідальності [32].

Підприємство закуповує основні засоби за рахунок коштів цільового фінансування міської ради. На суму отриманих коштів у підприємства збільшується додатковий капітал. За отриманні кошти підприємство закуповує основні засоби, які використовуються у виробничих цілях.

Підприємство приймає основні засоби, присвоює їм інвентарний номер та вводить в експлуатацію згідно актів введення в експлуатацію, визначає термін корисного використання, ліквідаційну вартість та розраховує знос. Нарахування

амортизації розпочинається з наступного місяця після введення в експлуатацію основного засобу.

Таблиця 2.9 – Аналіз динаміки цільового фінансування КП «Благоустрій міста Калинівка» на оновлення та ремонт ОЗ за 2019-2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	складових ОЗ, тис. грн		частки, %	
							2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Придбання ОЗ та запасних частин, тис. грн	955,1	23,54	420,5	35,03	1046,3	45,05	-534,6	+625,8	-55,97	+148,82
Ремонт ОЗ, тис. грн	3102,3	76,46	779,9	64,97	1276,1	54,95	-2322,4	+496,2	-74,86	+63,62
Всього, тис. грн	4057,4	100	1200,4	100	2322,4	100	-2857	+1122	-70,41	+93,47

Всі основні засоби підприємства знаходяться на відповідальності головного інженера, який відповідає за їх збереження.

Основні засоби використовуються тільки для виконання робіт з благоустрою територіальної громади, так як кошти на виконання цих робіт неповністю фінансуються бюджетом – підприємство є збитковим. Для того щоб використання основних фондів було дійсно економічно вигідним і дієвим, потрібно запрошувати фахівців при проведенні важких ремонтів, опрацьовувати ринки виробництва та слідкувати за їх технічним станом. Важливим резервом для підвищення результативності діяльності виробництва є підняття ефективності використання основних виробничих фондів на підприємстві. Тому вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних фондів є одним з головних завдань діяльності підприємств, від результату якого залежить конкурентоспроможність і фінансовий стан підприємства [34].

Проаналізуємо показники ефективності використання основних фондів КП «Благоустрій міста Калинівка», до яких відносяться фондівдача та фондомісткість.

Фондовіддача дає змогу побачити загальну віддачу від використання кожної гривні, яка витрачена на основні виробничі засоби, іншими словами показує ефективність вкладення цих коштів. Зростання показника фондівдачі вказує на те, що підприємство має стійку динаміку позитивного розвитку [35, с. 98].

Фондомісткість – величина, обернена до фондівдачі, що вказує на частку вартості основних засобів, яка припадає на кожну гривню продукції, яка випускається. Фондовіддача має тенденцію до збільшення, а фондомісткість має тенденцію до зниження [35, с. 100].

Аналізуючи таблицю 2.10 бачимо, що показник фондівдача в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшився на 0,02% - це є негативним моментом для підприємства, а в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 0,13% - це є позитивним моментом для підприємства.

Таблиця 2.10 – Аналіз показників ефективності використання основних фондів за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Фондомісткість	3,04	3,25	2,30	+0,20	-0,95	+6,73	-29,21
Фондоозброєність	512,18	535,77	453,89	+23,59	-81,89	+4,61	-15,28
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,98	0,99	0,99	+0,01	0,00	+0,94	+0,32
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,24	0,26	0,28	+0,02	+0,02	+8,95	+8,57
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,76	0,74	0,72	-0,02	-0,02	-2,83	-3,04
Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,07	0,09	0,12	+0,02	+0,04	+29,26	+39,25
Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,56	0,17	0,08	-0,38	-0,09	-68,93	-51,45
Коефіцієнт приросту основних засобів	-0,49	-0,08	0,04	+0,40	+0,12	-82,94	-149,53
Фондовіддача	0,33	0,31	0,44	-0,02	+0,13	-6,30	+41,26

Кінець таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність ОЗв	1,66	2,14	2,29	+0,47	+0,15	+28,35	+7,25
Фондоємність	14,44	12,26	12,41	-2,18	+0,15	-15,12	+1,23
Структура амортизаційних відрахувань	3,13	4,16	6,40	+1,02	+2,25	+32,74	+54,09
Коефіцієнт зношення основних фондів	0,15	0,09	0,06	-0,06	-0,03	-37,53	-30,82
Коефіцієнт оновлення основних фондів	1,46	1,08	1,03	-0,38	-0,05	-26,04	-4,81
Вартість одиниці потужності	2,31	2,40	1,64	+0,09	-0,75	+3,70	-31,36
Коефіцієнт використання виробничої потужності	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Середньооптова ціна одиниці продукції	0,05	0,07	0,05	+0,02	-0,02	+36,99	-24,07

Показник фондомісткість в 2020 році порівняно з 2019 роком збільшився на 0,20% - це є негативним моментом для підприємства, а в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,95% - це є позитивним моментом для підприємства. Зауважимо, фондovіддача лише показує можливе неблагополуччя у функціонуванні підприємства, а не показує конкретну причину невдач. При правильному та регулярному управлінні господарською діяльністю організації показник фондovіддачі має демонструвати систематичне зростання, яке обумовлене скороченням простоїв обладнання та технологічних машин, збільшення їх продуктивності та встановленням найбільш оптимального завантаження технічних ресурсів, а також технічної модернізації виробничих основних фондів.

Показником ефективності використання та відтворення основних фондів є показник фондоємності. У разі підвищення ефективності використання основних фондів підприємства в динаміці показник повинен знижуватися [37, с. 54]. Показник фондоємності в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшився на 2,18% - це є позитивним моментом для підприємства, а в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,15% - це є негативним моментом для підприємства.

Таким чином, якщо використання основних фондів покращується, то фондovіддача повинна підвищуватися, а фондомісткість - зменшуватися.

В якості основних напрямків підвищення ефективності використання основних виробничих фондів КП «Благоустрій міста Калинівка» пропонується (таблиця 2.11)

Таблиця 2.11 – Напрями удосконалення підходів до фінансового забезпечення відтворення основних фондів підприємства та підвищення ефективності їх використання

№	Пропозиції
1.	Розробка і введення концепції оновлення основних засобів, спрямованої на збільшення частки інвестицій в активну частину основних засобів, в нематеріальні активи.
2.	Підвищення частки амортизації в структурі собівартості продукції за рахунок зміни амортизаційної політики.
3.	Перехід від інтенсивного до екстенсивного використання основних засобів, що дозволить поліпшити співвідношення між показниками фондоддачі, фондоозброєності і продуктивності праці.

Вирішення економічних проблем, завдяки поліпшенню використання основних фондів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва (рисунок 2.6).

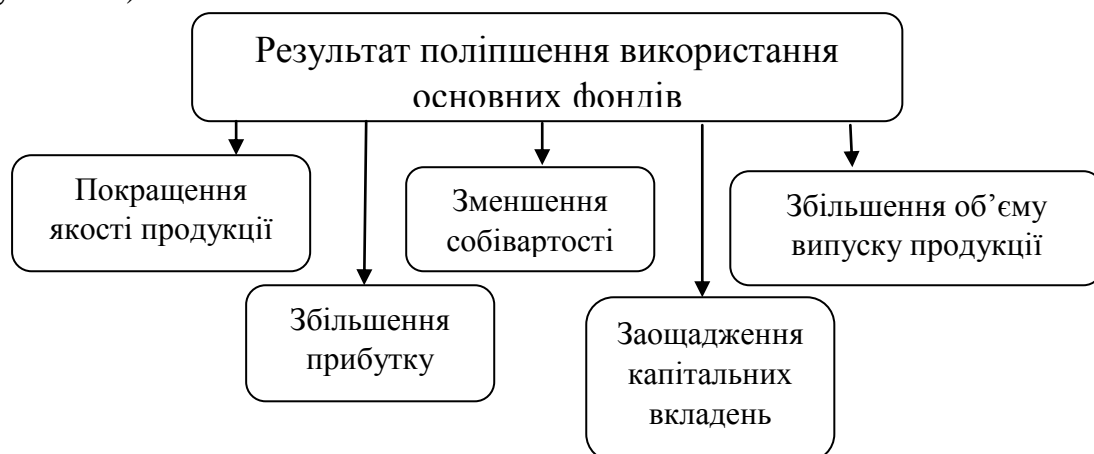


Рисунок 2.6 – Результат поліпшення використання основних фондів [38, с. 406].

Також пропонується для визначення розміру капітальних вкладень на оновлення основних засобів в КП «Благоустрій міста Калинівка» скласти

бюджет капітальних витрат, тобто обрахунок запланованих витрат на капітальні вкладення.

Запропоновані заходи забезпечать фінансову стабільність на відтворення основних фондів підприємства.

Висновки

Основні засоби - це матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства та включають до свого складу основні виробничі засоби й невикористані основні засоби.

Основними чинниками, які мають вплив на структуру основних виробничих засобів підприємств є: рівень кооперування та спеціалізації, рівень механізації та автоматизації, географічні та кліматичні умови розміщення підприємств. Кожний чинник по-різному діє на структуру виробничих засобів.

Вдосконалити структуру основних виробничих засобів можна внаслідок: ліквідації малоефективного та зайвого устаткування, модернізації та оновлення устаткування, ефективнішого використання виробничих приміщень установленим додаткового устаткування на вільній площі.

Відтворення основних виробничих засобів - це процес під час якого відбувається безперервне їх поновлення. Розрізняють розширене, просте та звужене відтворення. Необхідна умова для оновлення основних виробничих засобів за ринкових відносин характеризується насамперед конкуренцією товаровиробників. Тому що, саме конкуренція спонукує підприємства виконувати прискорене списання основних виробничих засобів з ціллю нагромадження фінансових ресурсів для подальшого вкладання коштів у придбання прогресивного устаткування, впровадження новітніх технологій та іншого покращення основних виробничих засобів.

Вибір оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень, що здійснюється за рахунок залучених і власних коштів має вагоме значення за ринкових відносин. Основним та оптимальним для підприємства є комплексний підхід до вибору ресурсів фінансування капітальних вкладень. Погіршення фінансового стану підприємства може статися від порушення оптимального співвідношення між залученими та власними джерелами фінансування капітальних вкладень.

Отже, відтворення основних засобів постає процесом заміщення, постійного та неперервного оновлення основних засобів у зв'язку з їх моральним та фізичним зносом. Для фінансової стабільності відтворення основних засобів необхідне відповідне фінансове забезпечення, зокрема вибір відповідних джерел фінансування такого процесу.

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з головних питань на етапі переходу до ринкових відносин. Конкурентоспроможність продукції на ринку та фінансовий стан підприємства залежить від усунення цієї проблеми.

Від ефективності використання та відтворення основних фондів підприємств протягом господарської діяльності, залежить ефективність виробництва продукції на підприємстві. Основним показником підвищення рівня ефективного використання основних фондів промислового підприємства є зростання обсягу виробництва продукції.

Чинники, які мають вплив на ефективність використання основних фондів, є стан оновлення основних фондів, стан зношення основних фондів, ступінь завантаження виробничої потужності та ціна продукції підприємства.

КП «Благоустрій міста Калинівка» протягом аналізованого періоду є збитковим, хоча і дофінансовується з місцевого бюджету. Про це свідчить показник чистого фінансового результату підприємства, так в 2019 році підприємство мало збиток у розмірі 20,3 тис. грн, у 2020 році зріс до 231,0 тис. грн, у 2021 році мав тенденцію до зменшення та становив 164,5 тис. грн.

Таким чином, на сьогодні для КП «Благоустрій міста Калинівка» характерна збитковість, залежність від дотацій з міського бюджету, високий рівень фізичної та моральної зношеності основних фондів, неефективне використання власних фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, недосконалі нормативно-правова база та тарифна політика, нестача фінансових ресурсів для капіталовкладень.

Для покращення якості комунальних послуг, збільшення рентабельності та прибутковості КП «Благоустрій міста Калинівка» необхідний пошук шляхів підвищення ефективності діяльності.

На сьогоднішній день на КП «Благоустрій міста Калинівка» не повною мірою використовується система показників інтегрального використання основних фондів. Це такі показники як: коефіцієнт інтегрального використання устаткування, фондovіддача, фондомісткість, рентабельність основних фондів (основного капіталу).

Пропонується введення на КП «Благоустрій міста Калинівка» розрахунку показників інтегрального використання основних виробничих фондів (як добуток коефіцієнтів інтенсивного і екстенсивного використання обладнання) для комплексної характеристики експлуатації основних засобів за часом і продуктивності (потужності).

Використання даної методики в практичній діяльності КП «Благоустрій міста Калинівка» дозволить підприємству більш ефективно використовувати основні виробничі фонди.

Список використаних джерел

1. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум: навч. посіб / Укл: Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. – Видавництво «Магнолія 2006», 2015. – 312 с.
2. Антонова Л.В. Вдосконалення систем управління та обліку процесів відтворення основних засобів підприємства як складових стратегії розвитку діяльності / Л.В. Антонова, Н.М. Левченко, С.М. Белінська // Економічна наука – 2017. – № 9. – С. 16–20.
3. Бабаєв Ю.А. Теорія бухгалтерського обліку / Ю.А. Бабаєв. – К.: Вища школа, 2007. – 692 с.
4. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств / Н.Д. Бабяк // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2005. – № 10(82). – С. 177–85.
5. Балдинюк А.Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств [Текст]: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.05 – економіка торгівлі та послуг / А.Г. Балдинюк. – К., 2005. – 21 с.
6. Бондар М.І. Амортизація необоротних активів: облік та оподаткування / М.І. Бондар, В.В. Бабіч // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55). – С. 33–34.
7. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Бондар Н.М. – К.: Видавництво А.С.К., 2012. – 360 с.
8. Бубенко П.Т. Амортизація і відновлення основних фондів житлово-комунальних підприємств: монографія / П.Т. Бубенко, В.І. Титяєв, О.В. Димченко. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 126 с.
9. Бугріменко Р.М. Ефективність політики управління фінансування основних засобів торговельних підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.07.05 / Бугріменко Р.М. – Х., 2003. – 224 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 224 с.

11. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: [навч.-практ. посіб] / Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б. [та ін.]. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
12. Войнаренко М. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування механізму управління амортизаційною політикою підприємства / М. П. Войнаренко, Л. В. Овод // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – Одеса: Одеський національний політехнічний університет – 2013. – № 5. – С. 192–198.
13. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування / С.М. Гречко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – № 3(21). – Ч. 2. – С. 23 – 31.
14. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення 31.05.2022).
15. Поддєрьогін П.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г. Фінанси підприємства: підручник / А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Г.Г. Нам. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
16. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропівного. – [Вид. 3-тє, без змін]. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.: іл.
17. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. За ред. проф. А.Г. Загороднього. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – Львів : Магнолія – 2006, 2008. – 440 с.
18. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К.: Кондор, 2006. – 356 с.
19. Зубков С.О. Критерії ефективності політики фінансування оборотних активів підприємства / С.О. Зубков // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.– 2012. – № 2.– С.122–130.
20. Іващенко В.І., Болух М.А. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посіб. для студ. екон. спец. / В.І. Іващенко, М.А. Болух. – К. : ЗАТ "Нічлава", 2014. – 204 с.

21. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 278 с.

22. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / О.В. Коваленко, І.В. Громова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 7. – С. 20–27.

23. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2011. – 334 с.

24. Кудь Л.І. Удосконалення амортизаційної політики підприємства / Л.І. Кудь // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Української академії банківської справи Національного банку України». – Суми, 2004. – Т. 10. – С. 277–280.

25. Кулько І.В. Оцінювання та аналіз основних виробничих фондів підприємств. Держава та регіони / І.В. Кулько // Економіка та підприємництво. – 2013. – № 3. – С. 166–169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2013_3_33 http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2010_3_3 (дата звернення 23.05.2022).

26. Линник О.І. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів підприємства / О.І. Линник, М.П. Кир'ян // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ» : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2010. – № 60. – С. 45–49.

27. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / Т.О. Мулик, О.А. Материнська, О.Л. Пльонсак. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 288 с.

28. Мулик Т.О., Мулик Я.І. Методичний інструментарій аналізу фінансової безпеки підприємств в системі економічних аспектів виробництва біопалива / Т.О. Мулик, Я.І. Мулик // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 9. – С. 91–101.

29. Мулик Т.О., Цуркан А.О. Інформаційно-організаційні засади аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями / Т.О. Мулик,

А.О. Цуркан // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 29, ч. 2. – 2018. – С. 173–177.

30. Овод Л.В. Сутність амортизаційної політики та її складові елементи / Л.В. Овод // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2003. – № 5, – Ч. 2, Т. 1. – 66 с.

31. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / за ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2008. – 528 с.

32. Поповиченко І.В., Спірідонова К.О., Загустіна А.Є. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах господарювання / І.В. Поповиченко, К.О. Спірідонова, А.Є. Загустіна // Економічний простір. – 2019. – № 145. – С. 149–159. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2019_145_14. (Дата звернення 03.05.2022).

33. Радева О. Г. Амортизаційна політика в контексті механізму ефективного управління підприємством: сутність, характеристика та проблеми / О. Г. Радева // Молодий вчений». – 2014. – № 12(15). – С. 70–73.

34. Рилєєв С.В. Роль політики управління оборотними активами в системі фінансового менеджменту підприємства / С.В. Рилєєв, С.М. Юрій // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. Сер. Екон. науки. – 2009. – № 4 (36). – С. 311–319.

35. Селіванова Н.М., Ткаченко Ю.В., Попко Я.О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства. Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ ст. / Н.М. Селіванова, Ю.В. Ткаченко, Я.О. Попко // матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, – 2016. – С. 98–102.

36. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук; – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2012. – 647 с.

37. Яремко І.І. Знос та амортизація необоротних активів – інструмент оцінки капіталу підприємства: монографія / І.І. Яремко. – Львів: Новий світ, 2003. – 76 с.

38. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю.В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. –2012. – Вип. 22(2). – С. 402–407. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrkntu_e_2012_22\(2\)__68](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrkntu_e_2012_22(2)__68). (дата звернення 08.06.2022).

Додатки